

УДК 378.144

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ПІДВИЩЕННІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Шмирова О.В., Носенко М.М.

Білоцерківський національний аграрний університет

Визначено сучасні підходи використання інформаційно-комунікаційних технологій у підвищенні пізнавальної активності студентів під час викладання іноземної мови. Проаналізовано інтерактивні методи навчання які сприяють підвищенню мотивації. Досліджено мотиваційно-стимулююча функція ІКТ.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, навчальний процес, мотивація, пізнавальна активність, іноземна мова.

Освіта, як відомо, є самостійною системою і одночасно стратегічним ресурсом держави. Тому розвинені країни досить активно розробляють та впроваджують інформаційні технології в систему освіти.

Розширення Європи привело до радикальних змін у сфері освіти. Створення Європейського простору вищої освіти висуває складні завдання щодо збільшення мобільності студентів, більш ефективного міжнародного спілкування, легшого доступу до інформації та більш глибокого взаєморозуміння.

Інтеграція України в європейський освітній простір ставить перед вітчизняною вищою школою завдання формування особистості, яка здатна творчо мислити, швидко набувати нові знання вміти їх застосовувати. Сучасний випускник ВНЗ має бути конкурентоспроможним на ринку праці. Знання іноземних мов безперечно сприяє підвищенню конкурентоспроможності.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки зазначається, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження Інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [3]. Як відомо, використання ІКТ дозволяє індивідуалізувати та інтенсифікувати навчання, підвищити активність та мотивацію студентів, створює умови для самостійної роботи, сприяє підвищенню

самооцінки студентів, створює комфортне середовище навчання [2].

Сучасність вимагає нових підходів до навчального процесу, нових методів, форм подання навчальної інформації. Нові підходи потрібні і у викладанні іноземної мови.

Питання впровадження ІКТ у педагогічний процес розглядаються у теоретичних і практичних дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, питання інформатизації освіти знаходять відображення у роботах В. Болтянського, В. Волинського, А. Ершова, К. Коліна; моделі ІКТ представлено в дослідженнях В. Бикова, Р. Гуревича; шляхи, засоби, методи використання ІКТ у навчанні розкриваються у працях О. Биконі, О. Довгяла, К. Доулінга, Г. Кедровича, Ю. Машбиця, Н. Роберта, Н. Тализіної, С. Титової; організацію самостійної роботи студентів на основі ІКТ розглянуто у дослідженнях М. Байло, В. Муковіза, М. Смирнової.

Автори сучасних методик викладання іноземної мови інформаційно-комунікаційні технології розглядають як: засоби, методи і прийоми виконання навчальних завдань і проектною роботи (Р. Calve, Т. Коваль, О. Тарнопольський, Р. Sharma); самостійної позааудиторної роботи (Є. Полат, П. Сердюков, Р. Gray, М. Nelson, D. Teilor); створення віртуального освітнього середовища (О. Бігич, М. Бовтенко, М. Ястребов).

Аналіз досліджень дає підстави стверджувати, що використання ІКТ у навчальному проце-

сі вищої школи, поєднання інноваційних методів з традиційними – завдання складне і потребує вирішення комплексу організаційних, психологічних, навчально-методичних матеріально-технічних та інших питань.

Мета статті – визначити шляхи використання ІКТ у підвищенні пізнавальної активності студентів при викладанні іноземної мови для професійного спілкування.

Загальною метою типової програми викладання англійської мови для професійного спілкування є формування у студентів професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовищ [5].

Інтернет-технології передбачають використання мережевих засобів зв'язку для забезпечення тих, хто навчається, навчально-методичними матеріалами та їх інтерактивної взаємодії з викладачем, іншими студентами чи з електронним засобом навчання в мережі Інтернет. Під терміном Інтернет-технології у методиці навчання ІМ розуміють сукупність форм, методів, способів, прийомів навчання ІМ із використанням ресурсів мережі Інтернет [6, с. 3].

Складність опанування іноземних мов зумовлена недостатнім досвідом та недостатньою практикою спілкування з носіями мови. За допомогою Інтернет, в online режимі, студенти мають доступ до міжнародних сайтів, можуть слухати та дивитись відео, спілкуватись із іноземцями та розуміти культуру країни, мову якої вони вивчають, брати участь у телекомунікаційних проєктах. Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіовізуальний формат, надають такі можливості, які не можуть надати традиційні підручники. Це дозволяє задіяти майже всі органи чуття, поєднуючи друкований текст, рухоме відео, графічне зображення, статичні фотографії та аудіозапис, створюючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування. Використання Інтернет-ресурсів підвищує мотивацію, інтерес до вивчення іноземної мови, стимулює розвиток пізнавальної та творчої активності студентів. Розгалужені пошукові можливості мережевих систем дають змогу оперативно знаходити потрібну інформацію, стимулюють активність студентів в її пошуку. Це дає можливість змінити концепцію інформаційного забезпечення та здійснити новий підхід до організації аудиторної та самостійної роботи студентів.

Доведено, що застосування мультимедійних матеріалів та комп'ютерних мереж скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображень, звуку, тексту зростає на 30-40 відсотків [8, с. 137]. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій у навчальний процес характеризується: поступовим нарощуванням темпу; зміною кількісних та якісних характеристик засобів; збільшенням обсягу інформаційних потоків, зміною технологій викладання; трансформацією систем взаємостосунків у системах «викладач – студент», «викладач – група студентів», «студент – група студентів».

Окрім того, впровадження ІКТ у навчальний процес вимагає розробки та практичного використання науково-методичного забезпечення,

створення й ефективного застосування інструментальних засобів і систем комп'ютерного навчання й контролю знань, системної інтеграції цих технологій в існуючі навчальні процеси та організаційні структури. Основним завданням статті є з'ясування можливостей використання ІКТ під час викладання іноземних мов та вибір активних методів ІКТ. Сучасні інформаційні технології – це форми і методи передачі інформації при допомозі новітніх засобів та пристроїв зв'язку (телебачення, комп'ютеризація, Інтернет та мобільна мережа зв'язку).

При відборі сучасних методів навчання необхідно врахувати наступні критерії, відповідно до яких використані методи повинні: створювати атмосферу, в якій студент почуває себе вільно і комфортно, стимулювати його інтереси, розвивати бажання практичного вживання іноземної мови; захоплювати студента в цілому, зачіпаючи його емоції, почуття, тощо; стимулювати його мовні, когнітивні і творчі здібності; активізувати студента, роблячи його головною діючою персоною в навчальному процесі, активно взаємодіючою з іншими учасниками цього процесу; навчити студента працювати над мовою самостійно на рівні його фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей – одночасно забезпечити диференціацію і індивідуалізацію навчального процесу; передбачити різні роботи в аудиторії: індивідуальну, групову, колективну, в певній мірі, стимулюючи активність студентів, їх самостійність, творчість [9].

Метою навчання іноземної мови в вищій школі на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволяють реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях.

Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проєктна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, використання Інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта). Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на студента (learner-centered lessons), цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності віри у викладача в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук.

Інтерактивний метод надає можливість вирішити комунікативно – пізнавальні задачі засобами іншомовного спілкування. Категорію «інтерактивне навчання» можна визначити як: а) взаємодію викладача і студента в процесі спілкування; б) навчання з метою вирішення лінгвістичних і комунікативних завдань.

Інтерактивна діяльність включає організацію і розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу. В процесі спілкування студенти навчаються: вирішувати складні задачі на основі аналізу обставин і відповідної інформації;

висловлювати альтернативні думки; приймати виважені рішення; спілкування з різними людьми; брати участь у дискусіях.

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. У практиці виявили досить високу ефективність таких форм роботи як індивідуальна, парна, групова і робота в команді. Ми виділяємо наступні активні методи навчання, які, на нашу думку, є найбільш доцільними для використання на заняттях іноземної мови у немовних ВНЗ: внутрішні (зовнішні) кола (inside/outside circles); мозковий шторм (brain storm); читання зигзагом (jigsaw reading); методи колективного обговорення: обмін думками (think-pair-share), парні інтерв'ю (pair-interviews); мультимедійні технології; метод проєктів (Інтернет-проєктів).

Найчастіше використання ІКТ має вигляд підготовки мультимедійних презентацій, прослуховування записів, перегляд відеороликів. Комп'ютер та мультимедійний проєктор доцільно використовувати під час викладання англійської мови для моделювання проблемних ситуацій для тренування з метою закріплення навичок мовної діяльності. Студенти не відчують незручності, припускаючись помилок, і отримують від машини досить чіткі інструкції, як її виправити. Можна сформулювати такі переваги навчання з використанням комп'ютера: здійснення контролю індивідуального темпу навчальної діяльності, тому студент має можливість індивідуально переходити до наступної частини навчальної інформації; створення для студента можливості самостійно вибирати рівень складності навчального матеріалу; демонстрування студенту динаміки розвитку процесів та явищ, їх перетворення, що робить інформацію наочною, носієм інформації стає візуальний образ; використання

програм надає навчальному процесу гнучкості під час пояснення нового навчального матеріалу.

Досвід використання комп'ютера у процесі проведення навчальних занять з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» дозволяє нам сформулювати деякі загальні положення. Викладач може використовувати комп'ютер на всіх етапах організації педагогічного процесу: як при підготовці до занять, так і в процесі навчання: при поясненні нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі, корекції, підведенні підсумків. У практичній роботі використання комп'ютера дає можливість спиратися на принципи активності, інтерактивності і діалогового характеру навчання; поєднувати індивідуальну та групову роботу; зберігати у студентів стан психологічного комфорту; оптимізувати процес вивчення іноземної мови.

Широкі можливості для інтенсифікації процесу викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» надає використання пакету Microsoft Office, який крім текстового редактора Word, включає в себе систему баз даних Access і електронні презентації PowerPoint.

Студентам варто рекомендувати спеціалізовані сайти, що пропонують вивчення англійської мови. Наприклад, Study.com, deepenglish.com, офіційний сайт British Council.

Отже, використання ІКТ у процесі викладання іноземних мов: значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземних мов у ВНЗ; надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів (комп'ютерне подання мовного матеріалу на основі художньої літератури, статей, матеріалів інформаційних сайтів; робота зі словником та ін.); зацікавлює студентів до вивчення іноземних мов; розширює мотивацію студентів до навчання, надаючи їм можливість працювати над мовою у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою.

Список літератури:

1. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування: Колективна монографія / Коваль Т.І., Асоянц П.Г., Каменєва Т.М. та ін.; За ред.: Коваль Т.І. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2012. – 280 с.
2. Малашихина И.А. Использование компьютера в повышении эффективности учебного процесса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://avd.org.ua/free.php>.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (проєкт) [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
4. Полат Е.С. Дистанционное обучение: Учебное пособие для вузов / Е.С. Полат. – М.: Владос. – 1998. – 226 с.
5. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Бакаєва Г.Є., Борисенко О.А., Зуєнок І.І. та ін.]. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
6. Сысоев П.В. Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев. – Иностранные языки в школе. – № 6. – 2008. – С. 2-9.
7. Титова С.В. Информационно-коммуникационные технологии в гуманитарном образовании: теория и практика. Пособие для студентов и аспирантов языковых факультетов университетов и вузов / С.В. Титова. – М.: Издательский дом «Квинто-Консалтинг», 2009. – 240 с.
8. Чередніченко Г.А. Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни «Іноземна мова» у вищих технічних навчальних закладах / Г.А. Чередніченко, Л.Ю. Шапран, Л.І. Куниця // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, 2011. – № 4. – С. 134-138.
9. Johnson C. The writing on the board. Educational computing and Technology, 9. – 2002, p. 58-59.

Шмырова О.В., Носенко М.М.

Белоцерковский национальный аграрный университет

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИКТ В ПОВЫШЕНИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ВО ВРЕМЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Определены современные подходы использования информационно-коммуникационных технологий в повышении познавательной активности студентов во время преподавания иностранного языка. Проанализированы интерактивные методы, которые способствуют повышению мотивации при изучении иностранного языка. Исследована мотивационно-стимулирующая функция ИКТ.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, учебный процесс, мотивация, познавательная активность, иностранный язык.

Shmyrova O.V., Nosenko M.M.

Bila Tserkva National Agrarian University

MODERN APPROACHES TO USING ICT IN INCREASING COGNITIVE ACTIVITY OF STUDENTS DURING FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Summary

The article deals with the identifying of modern approaches to using ICT in increasing cognitive activity of students during foreign language teaching. Interactive methods leading to increasing of motivation in learning foreign language were analyzed. Motivational and stimulating function of ICT was investigated.

Keywords: information and communication technologies, teaching process, motivation, cognitive activity, foreign language.